

2

Duurzaamheids- verslaggeving na de CSRD

30 jaar
awards voor
good practices
in duurzaamheids-
verslaggeving: Wat kunnen
we leren van wat was,
voor dat wat komt: de
toepassing van de
CSRD en de ESRS

De
jury
aan het
woord

In deze serie van essays wordt vanuit een variëteit aan perspectieven en belanghebbenden ingegaan op de impact van de invoering van de CSRD, leidend tot duurzaamheidsverslaggeving bij ondernemingen in Nederland en de EU.

De jury aan het woord

30 jaar awards voor *good practices* in duurzaamheidsverslaggeving: Wat kunnen we leren voor de toepassing van de CSRD en de ESRS

Verantwoording

Met de invoering van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) neemt het aantal ondernemingen dat informatie opneemt over duurzaamheid in het bestuursverslag (duurzaamheidsinformatie) in de Europese Unie toe van ongeveer 11.000 naar 55.000. Na bijna 30 jaar diverse instrumenten te hebben uitgetoetst om zowel het aantal ondernemingen dat rapporteert over duurzaamheid te vergroten als de kwaliteit van de informatie toe te laten nemen, heeft de Europese Commissie uiteindelijk gekozen voor het instrument van wetgeving, waarin het voor een grote groep ondernemingen verplicht wordt om te rapporteren over duurzaamheid: de CSRD. EFRAG is door de Europese Commissie aangesteld om de standaarden te ontwikkelen, die aanvullend beschrijven wat er in de duurzaamheidsinformatie gerapporteerd moet worden: de European Sustainability

Reporting Standards (ESRS). Hiermee is de vrijblijvendheid weggenomen. De enorme aandacht voor de CSRD en de bijbehorende ESRS laat nu al zien dat de wettelijke verplichting een krachtige prikkel is.

Met een serie essays wil de University of Groningen Business School (UGBS) informeren en inspireren op het gebied van duurzaamheid en de verslaggeving daarover. De essays worden geschreven onder de titel 'Duurzaamheidsverslaggeving na de CSRD' en in ieder essay wordt de ontwikkeling, invoering, toepassing en relevantie van duurzaamheidsverslaggeving benaderd vanuit een ander perspectief. In de eerste editie van deze serie essays getiteld 'De wetgever aan het woord', zijn de ontwikkelingen in Europese wetgeving besproken.

In dit tweede essay ligt de nadruk op aandachtspunten voor het opstellen van

kwalitatief hoogwaardige duurzaamheidsinformatie. We geven eerst een aantal korte aanbevelingen die we verder in het essay nader uitwerken. Bij de totstandkoming van dit essay is gesproken met twee (voormalige) voorzitters van het panel van deskundigen van de Transparantiebenchmark: Teresa Fogelberg en Nancy Kamp-Roelands. Tevens komt de voorzitter van de Kristalprijs Monika Milz aan het woord. Gesproken is met Dick de Waard die namens de

Rijksuniversiteit Groningen inhoudelijk en uitvoerend betrokken is geweest bij de Transparantiebenchmark. Nancy Kamp-Roelands is ook gevraagd naar haar ervaringen als jurylid en voorzitter bij de ACC Award en de European Sustainability Reporting Awards en als onderzoeker naar de kwaliteit van duurzaamheidsverslaggeving gedurende de afgelopen 30 jaar. Vanwege dit perspectief en deze inbreng is deze editie getiteld: 'De jury aan het woord'.

Inhoud

1.	Tips voor de verslaggevingsstrategie van uw onderneming	5
2.	Wat is de toegevoegde waarde van kwalitatief hoogwaardige duurzaamheidsverslaggeving?	6
3.	Nederland en Europa	12
4.	Belangrijke leerpunten	17
5.	Ter afsluiting	27

1.

Tips voor de verslaggevingsstrategie van uw onderneming

1. Hou steeds het doel van de gevraagde transparantie voor ogen. Wat is het beeld dat je met de gevraagde informatie moet en wilt geven?
2. *Less is more*: Probeer zoveel mogelijk focus aan te brengen in de informatie die wordt gerapporteerd.
3. Zorg voor een duidelijke structuur in de gegeven informatie. Leg daarbij een duidelijke relatie tussen strategie, doelstellingen, beleid, de inbedding van het beleid in de organisatie, en de gerealiseerde prestaties. Laat daarbij ook de relatie zien tussen (voorgenomen) acties en de middelen die daarvoor nodig zijn (financieel, personele inzet, natuurlijke bronnen, infrastructuur, relaties en dergelijke).
4. Maak een onderscheid tussen strategische informatie, zoals product-innovaties of de kanteling van het bedrijfsmodel en operationele informatie zoals energiebesparing.
5. Vertaal de informatie over toekomst-scenario's naar de context van de eigen organisatie.
6. Zorg dat de informatie vergelijkbaar is. Dit betreft niet alleen de indicatoren, maar ook de doelstellingen en de follow up van acties. Analyseer de prestaties ten opzichte van de gestelde doelstellingen.
7. Laat zien dat de onderwerpen die naar voren komen tijdens een *stakeholder*-dialoog serieus genomen worden, geef duidelijk aan wat hiermee gedaan wordt en tot welke acties dit leidt/heeft geleid.
8. Wees transparant over de ambities op lange termijn en laat duidelijk het tijdspad zien om deze ambities te bereiken via korte termijn, middellange termijn en lange termijn doelstellingen en acties, bijvoorbeeld via een grafische weergave.
9. Zorg dat er voldoende balans is tussen zaken die goed gaan, maar ook zaken die niet goed gaan; wees open over belangrijke dilemma's.
10. Geef duidelijk inzicht in hoe duurzaamheid is verankerd in de verschillende relevante functies in de organisatie, inclusief de raad van bestuur en de raad van commissarissen.

2.

Wat is de toegevoegde waarde van kwalitatief hoogwaardige duurzaamheidsverslaggeving?

Waarom is dit nu zo belangrijk?

Er staan veel concrete rapportage-eisen in de CSRD en de ESRS. Toch is er nog voldoende ruimte om de gerapporteerde informatie specifiek toe te spitsen op de situatie van de onderneming. Het opnemen van milieu, sociale en *governance* informatie in het bestuursverslag heeft volgens de CSRD als doel om een getrouwe en gebalanceerde weergave te geven van de ontwikkeling, prestaties en positie van de onderneming en de impact van haar activiteiten. In aanvulling daarop beschrijven de ESRS voor iedere rapportage-eis wat het doel is, dus wat wordt beoogd om weer te geven.

Het belang van de *stakeholder* en bruikbare informatie

De CSRD en ESRS zijn gericht op duurzaamheidsinformatie die bruikbaar is voor *stakeholders*. Een onderliggende veronderstelling is ook dat de onderneming zelf beter geïnformeerde en onderbouwde beslissingen kan nemen met betrekking tot haar eigen activiteiten en haar duurzaamheidsimpact. Op die manier kan de onderneming een organisatie ontwikkelen die toegevoegde waarde levert op economisch, milieu en sociaal gebied.

De bedoeling is dat *stakeholders* informatie krijgen op basis waarvan zij betere beslissingen kunnen nemen. De wetgever maakt daarbij een onderscheid tussen de lezers ofwel de gebruikers van het duurzaamheidsverslag en de *stakeholders* die geraakt worden (*affected stakeholders*) door de activiteiten van de onderneming of door de keten van deze activiteiten. Deze twee *stakeholder*relaties kunnen elkaar overlappen.

“Enterprises should take into account established disclosure policies in the countries and sectors in which they operate, and consider the views and informational requirements of shareholders and other relevant stakeholders. Enterprises should disclose regular, timely, reliable, clear, complete, accurate and comparable information in sufficient detail on all material matters. This information should be disclosed for the entire enterprise, and, where appropriate, along business lines or geographic areas. Disclosure policies of enterprises should be tailored to the nature, size and location of the enterprise, with due regard taken of costs, business confidentiality and other competitive concerns.”

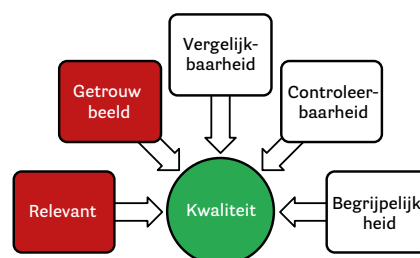
Bron: www.oecd.org

Naast dit alles geeft de duurzaamheidsinformatie ook een nadere invulling van de 'stewardfunctie' (rentmeesterschap) van de onderneming. Aan de onderneming worden impliciet of expliciet bepaalde maatschappelijke verantwoordelijkheden toebedeeld en er wordt verwacht dat de onderneming daar zo zorgvuldig mogelijk mee omgaat. Daar wordt dan verantwoording over afgelegd.

Als informatie bruikbaar moet zijn voor besluitvorming of voor het inzicht in het rentmeesterschap van de onderneming, dan moet deze informatie aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen. De kwaliteitskenmerken voor duurzaamheid-gerelateerde informatie komen uit het raamwerk voor financiële verslaggeving. Al bij de eerste ontwikkeling van richtlijnen en standaarden op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving in de jaren negentig, is door de Verenigde Naties, door de Europese Federatie van Accountants en door de Global Reporting Initiative (GRI) gebruik gemaakt van deze kwaliteitskenmerken. Hoewel er tot op de dag van vandaag nuance verschillen zijn vanuit de verschillende richtlijnen en raamwerken, komen deze in grote lijnen veel met elkaar overeen. Ook bij de *awards* voor het beste milieuverlag en later voor het beste maatschappelijk of duurzaamheidsverslag zijn bij de beoordeling van de verslagen zowel inhoudsvereisten als kwaliteitskenmerken toegepast. De meest gebruikte kwaliteitskenmerken zijn: Relevantie, Getrouwe weergave, Vergelijkbaarheid, Controleerbaarheid en Begrijpelijkheid. Van deze kwaliteitskenmerken zijn Relevantie en Getrouwe weergave feitelijk de overkoepelende kenmerken.

Relevantie

Duurzaamheidsinformatie is relevant wanneer deze een verschil kan maken bij de beslissingen van gebruikers. Informatie kan een verschil maken bij een beslissing, zelfs indien sommige gebruikers ervoor kiezen om daarvan geen gebruik te maken of daarvan reeds kennis hebben uit andere bronnen. Duurzaamheidsinformatie kan een impact hebben op beslissingen van gebruikers indien deze informatie voorspellende waarde, bevestigende waarde of beide heeft. Informatie heeft voorspellende waarde indien deze door gebruikers kan worden gebruikt om hun eigen voorspellingen te doen. Informatie heeft bevestigende waarde indien deze feedback geeft op eerdere evaluaties, deze bevestigt of verandert.

Een sprekend voorbeeld betreft de keuzes die afnemers van de producten of diensten van een onderneming maken met betrekking tot het al dan niet voortzetten van de zakelijke relatie met de rapporterende onderneming. Een afnemer kan – op basis van zijn/haar eigen visie op duurzaamheid of maatschappelijk verantwoord ondernemen – besluiten om geen of beperkt gebruik te maken van de diensten van de rapporterende onderneming, of om met de betreffende ondernemingsleiding in gesprek te gaan over de wijze waarop de diensten worden verleend.

Getrouwe weergave

Een getrouwe weergave vereist dat informatie (i) volledig, (ii) onpartijdig (neutraal) en (iii) nauwkeurig is. Bij volledigheid gaat het om een volledig beeld van hetgeen je beoogt weer te geven. Het gaat ook om voldoende context bij de informatie. Er mag geen belangrijke informatie ontbreken. Een onpartijdige weergave betekent dat de informatie niet tendentius is, niet meer of minder nadruk legt op iets om de kans te vergroten dat gebruikers die informatie gunstig of

Volledig

Onpartijdig

Nauwkeurig

ongunstig zullen interpreteren. Informatie is ook evenwichtig, dus zowel positieve als negatieve aspecten krijgen – naar rato – evenveel aandacht. De onderneming zal ook bij informatie over onzekere omstandigheden de nodige voorzichtigheid betrachten of de onzekerheid duidelijk toelichten: kansen worden niet overschat en risico's niet onderschat. Nauwkeurige informatie betekent dat de onderneming alle passende processen en interne controles heeft doorlopen om materiële fouten of materiële onjuiste weergaven te voorkomen. Schattingen en veronderstellingen worden dan gepresenteerd met informatie over mogelijke beperkingen en de daarmee samenhangende onzekerheid.

“Duurzaamheid is een proces, geen status quo. Het is constant in beweging. De uitdaging is om duidelijke keuzes te maken voor de toekomst en tegelijkertijd voldoende wendbaar te zijn. Transparantie gaat daarom om inzicht in het continue transitieproces naar duurzame waardecreatie en tot welke toegevoegde waarde dit concreet leidt voor stakeholders op korte, middellange en lange termijn.”

Nancy Kamp-Roelands voorzitter Panel van Deskundigen
Transparantiebenchmark

Vergelijkbaarheid

Duurzaamheidsinformatie is vergelijkbaar wanneer deze kan worden vergeleken met informatie die de onderneming in voorgaande perioden heeft verschaft, en/of kan worden vergeleken met informatie verschaft door andere ondernemingen; met name door ondernemingen met vergelijkbare activiteiten of ondernemingen die binnen dezelfde bedrijfstak actief zijn. Er kan bijvoorbeeld worden vergeleken met een doel, een nulmeting, een sectorale benchmark, informatie van andere ondernemingen of van een internationaal erkende organisatie. Consistentie helpt de vergelijkbaarheid. Ondernemingen hanteren dan dezelfde benaderingen of methoden voor hetzelfde duurzaamheidsthema. Veranderingen daarin worden dan goed toelicht met waar mogelijk de consequenties voor voorgaande jaren – de vergelijkende cijfers.

Controleerbaarheid

Controleerbaarheid draagt bij aan het vertrouwen dat informatie volledig, onpartijdig en nauwkeurig is. Het geven van inzicht in de interne processen, die zich richten op de betrouwbaarheid van de informatie draagt bij aan dit vertrouwen. Ook informatie over het verslaggevingsbeleid van de onderneming, inclusief de informatie over meetmethoden, schattingen en aannames is daarbij van toegevoegde waarde. Tenslotte wordt met externe *assurance* (verificatie door een externe auditor, zoals bijvoorbeeld de accountant) bijgedragen aan de geloofwaardigheid van de gepresenteerde informatie.

“Informatie is alleen bruikbaar als het vergelijkbaar is. Vergelijkbaar met eerdere informatie, met voorgenomen acties en doelen en met informatie van andere ondernemingen.”

Dick de Waard – Hoogleraar Auditing
Rijksuniversiteit Groningen

Begrijpelijkheid

Duurzaamheidsinformatie is begrijpelijk wanneer zij helder en beknopt is. Iedere goed geïnformeerde gebruiker moet de

informatie gemakkelijk kunnen begrijpen. Dit betekent dat er geen generieke “boilerplate”-informatie wordt gepresenteerd, er zo min mogelijk sprake is van dublering in de informatie en dat er heldere taal en goed gestructureerde zinnen en alinea’s worden gebruikt.

Beknopte rapportage omvat uitsluitend materiële (relevante) informatie. Aanvullende informatie die wordt gepresenteerd, wordt zodanig verschaft dat versluiering van materiële informatie wordt vermeden. Het mag niet afleiden van de kern van de zaak. Heldere informatie maakt onderscheid tussen informatie over ontwikkelingen tijdens de rapportageperiode en informatie die betrekkelijk onveranderd is ten opzichte van de vorige verslagperiode, zoals de inrichting van *governance*structuren.

Als de duurzaamheidsinformatie wordt gepresenteerd als een coherent geheel, dan ondersteunt dit de volledigheid, helderheid en vergelijkbaarheid daarvan. Dat betekent dat deze informatie zodanig wordt gepresenteerd dat deze de context en de verbanden tussen de betrokken informatie verklaart.

De diepgang van de informatie en mate van (technische) complexiteit wordt afgestemd op de behoeften en verwachtingen van gebruikers. Afkortingen worden vermeden en de meeteenheden worden gedefinieerd en toegelicht.

De kwaliteitskenmerken zijn door de jaren heen een belangrijk criterium geweest voor de verschillende *benchmarks*, *awards* en beoordelingen van *good practices*. In het volgende hoofdstuk wordt een kort historisch overzicht gegeven met de bijbehorende literatuurverwijzingen, waarmee terug kan worden gekeken naar de herkomst van deze *good practices* die tot op de dag van vandaag nog relevant zijn.

3.

Nederland en Europa

Korte historische ontwikkeling van 30 jaar stimuleren van de kwaliteit van duurzaamheidsverslaggeving door middel van *good practices*.

Wat maakt van een duurzaamheidsverslag nu een goed duurzaamheidsverslag? We willen daarvoor altijd graag vergelijken en leren van degene die het al goed doen. In plaats van door wetgeving, is in Nederland heel lang door het delen van *good practices* gestimuleerd om zowel het aantal rapporterende ondernemingen als de kwaliteit van deze rapportages te laten toenemen. In het navolgende wordt een aantal ontwikkelingen op het gebied van verslaggeving en de beoordeling daarvan geschetst. Uit de veelheid is een beperkt aantal gekozen. Ontwikkelingen die onzes inziens relevant zijn voor het begrip van de ontwikkeling op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving.

ACC Award

In Nederland begon het stimuleren van *good practices* met de introductie van de ACC Award. Kort gezegd stond dit

voor Accountancy Award. De jaarlijkse ACC Award werd in 1995 geïnitieerd door het Koninklijk Nederlands Instituut voor Registeraccountants (NIVRA)¹ en de Vereniging van Milieu-Accountants (VMA). Deze *award* was in beginsel gericht op alle destijds beschikbare verslagen van diverse ondernemingen. Later is een onderverdeling gemaakt naar de grotere ondernemingen en de MKB ondernemingen. De ACC Award is uiteindelijk in 2010 vervangen door de Kristal, de prijs die uitgereikt wordt bij de afsluiting van de Transparantiebenchmark. Daarbij beoordeelde de jury van de Kristal de verslagen uit de top 3 van de Transparantiebenchmark.

EMAS-wetgeving

1995 was ook het jaar waarin de Europese Commissie de Eco-Management and Audit Scheme (EMAS) introduceerde. EMAS is een raamwerk dat was gericht op het inrichten van een milieuzorgsysteem bij ondernemingen en op het publiceren van een milieuverlag. Ondernemingen konden op vrijwillige basis deelnemen aan EMAS. De ondernemingen die hieraan wilden deelnemen, moesten ook hun milieuverlag laten verifiëren door een geaccrediteerde auditor. Deelname resulteerde in een verklaring van deelname en een vergunning op hoofdlijnen in plaats van een vergunning met detailvoorschriften.

¹ Het Koninklijk NIVRA is de voorganger van de huidige Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA).

Global Reporting Initiative

In 1997 werd Global Reporting Initiative (GRI) opgericht. GRI is een multi-*stakeholder* initiatief om verdere richtlijnen te ontwikkelen voor duurzaamheidsverslaggeving. Enkele jaren later vestigde GRI zich in Nederland. De eerste definitieve richtlijn werd in 2000 gepubliceerd. Het werd internationaal de meest gevolgde richtlijn voor duurzaamheidsverslaggeving. De navolging in het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten bleef echter achter.

EERS en ESRA-Award

Nederland heeft samen met het Verenigd Koninkrijk en Denemarken in 1996 de jaarlijkse European Environmental Reporting Scheme (EERS) opgericht. De naam is in 2001 omgezet naar European Sustainability Reporting Awards (ESRA) omdat ondernemingen over steeds meer duurzaamheids-onderwerpen gingen rapporteren. Aan de Awards namen uiteindelijk 15 landen uit Europa deel. De top 3 uit de nationale *awards* van de deelnemende landen gingen door voor de ESRA award en werden beoordeeld door de ESRA-jury². De belangrijkste aanbevelingen en *good practices* uit deze *benchmark* zijn nog steeds van toepassing en zijn in het volgende hoofdstuk verwerkt. In 2007 is dit Europese initiatief omgezet naar een European Sustainability Reporting Association waarmee een einde kwam aan de Europese *awards*. We zien nog steeds wel in verschillende landen de jaarlijkse nationale *awards*.

Bestuursverslag-wetgeving

In 2003 introduceerde de Europese Commissie wetgeving waardoor ondernemingen informatie over niet-financiële

prestaties op moesten nemen in hun bestuursverslag. Daarbij wordt expliciet aangegeven, dat dit niet-financiële informatie betreft inclusief milieu- en personeels-aangelegenheden voor zover relevant voor de positie en prestaties van de onderneming. In Nederland is deze regelgeving verwoord in artikel 2:391 lid 1 BW.

In Nederland heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving op verzoek van de Nederlandse overheid begin 2003 een richtlijn gepubliceerd over maatschappelijk verantwoord ondernemen in het bestuursverslag: RJ 400. Daarnaast heeft de Raad voor de Jaarverslaggeving een afzonderlijke richtlijn gepubliceerd gericht op een maatschappelijk verslag waarin meer gedetailleerde informatie kan worden gepubliceerd: RJ 920. Op die manier kreeg het Nederlandse bedrijfsleven handvatten door de invulling van de Europese regelgeving. Beide richtlijnen worden herzien op basis van de CSRD-ESRS. Richtlijn 400 was per 1 januari 2023 herzien en uitgebreid met informatie over duurzame lange termijnwaardcreatie, cultuur en gedrag, en diversiteit en inclusie.

OECD-Richtlijnen

Transparantie is een prominent aspect van de in 2004 gepubliceerde OECD richtlijnen.³ Deze OECD richtlijnen zijn door de Nederlandse overheid onderschreven, waardoor er een verder commitment kwam om duurzaamheidsverslaggeving in Nederland te stimuleren. De OECD beveelt aan, dat ondernemingen transparant zijn over hun activiteiten met een nadruk op niet-financiële informatie. De onderneming doet er volgens de OECD dan goed aan, om

² Zie bij de bronvermelding ter inspiratie de juryverslagen van de ESRA jury 2002 tot en met 2005.

³ OECD – Annual report on the OECD guidelines for multinational enterprises.

zich te conformeren aan raamwerken die in het land van vestiging en in de bedrijfstak worden gebruikt, daarbij rekening houdend met de informatiebehoefte bij zowel de aandeelhouders als de *stakeholders* en met toepassing van kwaliteitscriteria zoals ook in het voorgaande en het volgende hoofdstuk zijn toegelicht.

Transparantiebenchmark

In plaats van verdere wetgeving koos de Nederlandse overheid in 2004 voor het instrument van de Transparantiebenchmark. Door middel van de jaarlijkse Transparantiebenchmark werden de duurzaamheidsverslagen van de 500 grootste Nederlandse ondernemingen, inclusief overheidsorganisaties zoals ziekenhuizen en universiteiten

gemonitord. Het midden- en kleinbedrijf kon gedurende enkele jaren op vrijwillige basis aan de Transparantiebenchmark deelnemen. De criteria voor de Transparantiebenchmark werden ontwikkeld onder meer op basis van de eerder verschenen Handreiking voor maatschappelijke verslaggeving RJ 920 van de Raad voor de Jaarverslaggeving. In de beoordelingscriteria werd een duidelijk onderscheid gemaakt tussen de criteria die waren gericht op de inhoud van het duurzaamheidsverslag (de thema's en onderwerpen waarover werd gerapporteerd) en de criteria die waren gericht op de kwaliteit van de gepresenteerde informatie. Met name op de uitkomsten van deze laatste groep criteria wordt in het volgende hoofdstuk nader ingegaan. De publicaties met daarin de

“De ondernemingen die actief deelnamen aan de Kristal en Transparantiebenchmark hebben een voorsprong. Wat er nu is ontwikkeld aan wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving is voor hen minder verrassend. Tegelijkertijd zien we door de nieuwe, verplichte regels ook een onderstroom ontstaan met weerzin tegen alles wat transparantie vergroot.”

Monika Milz voorzitter jury Kristal

uitkomsten van de Transparantiebenchmark zijn digitaal beschikbaar⁴ en kunnen worden gebruikt voor het opdoen van inspiratie voor het opstellen van een duurzaamheidsverslag. Met de invoering van de CSRD is de Transparantiebenchmark per 2024 beëindigd.

International Integrated Reporting Council

In 2010 werd vanuit het project Accounting for Sustainability van HRH Prince Charles de International Integrated Reporting Council (IIRC) opgericht. De Internationale Federatie van Accountants (IFAC) en GRI sloten zich daar ook direct bij aan. De onderliggende gedachte was, dat lange termijn waardecreatie voor meerdere *stakeholders* van toegevoegde waarde is voor de onderneming en dus ook voor zij die kapitaal inbrengen in de onderneming. Binnen het raamwerk worden meerdere kapitalen onderscheiden (financieel, menselijk, milieu, productie/infrastructuur, sociaal/netwerk, intellectueel). Het raamwerk geeft de onderwerpen weer waarmee de onderneming kan laten zien hoe waarde wordt gecreëerd voor *stakeholders* op korte, middellange en lange termijn. Het raamwerk kent geen indicatoren, deze moeten ondernemingen halen uit nationale of internationale standaarden zoals GRI of in de Verenigde Staten van de Sustainability Accounting Standards Board (SASB). De IIRC kreeg in Nederland gecombineerd met GRI veel navolging. De IIRC en SASB

zijn nu opgegaan in de IFRS Foundation-International Sustainability Standards Board (ISSB). Er werd een database aangelegd waarbij per kwaliteitskenmerk of inhoudselement gezocht kon worden naar *good practices*.⁵

NFRD, CSRD en EFRAG Corporate Reporting Lab

De invoering van de Europese Non-Financial Reporting Directive (NFRD) verplichtte grote beursgenoteerde ondernemingen binnen de EU met meer dan 500 werknemers om vanaf 2017 in meer detail niet-financiële informatie te rapporteren. Deze niet-financiële informatie betrof in sterke mate ook informatie over de prestaties van de onderneming op het gebied van milieu en personeelsaangelegenheden, het respecteren en naleven van bepalingen op het gebied van mensenrechten en de preventie van corruptie en omkoping. Om *good practices* te identificeren en te stimuleren heeft de Europese Commissie de Europese adviesorganisatie EFRAG⁶ gevraagd een Corporate Reporting Lab op te richten. Tegelijkertijd vormde deze commissie de sparringpartner van de Europese Commissie bij het ontwikkelen van de eerste contouren van de CSRD⁷. Later is de *governance*structuur van EFRAG aangepast teneinde de Europese standardsetter op het gebied van verslaggeving te worden. De NFRD is inmiddels vervangen door de CSRD.

4 De publicaties van de Transparantiebenchmark zijn te vinden op <https://www.rvo.nl/onderwerpen/mvo/kristalprijs-en-de-transparantiebenchmark/over>

5 De *good practices* database is te vinden op <https://examples.integratedreporting.ifrs.org/featured-practices/>

6 EFRAG staat voor European Financial Reporting Advisory Group. Deze organisatie adviseert de Europese Commissie op het gebied van verslaggeving door ondernemingen en is verantwoordelijk voor het opstellen van onder meer de ESRS.

7 De publicaties van EFRAG gericht op duurzaamheid en het bedrijfsmodel zijn te vinden op <https://www.efrag.org/News/Project-533/Insights-on-Reporting-the-Business-Model-Sustainability-Risks-and-Opportunities-> en gericht op het klimaat op <https://www.efrag.org/Lab1>.

Overige publicaties

Naast de hiervoor genoemde *benchmarks* en *awards* vindt in Nederland jaarlijks onderzoek naar verslaggeving van Nederlandse beursfondsen plaats. De uitkomsten daarvan worden jaarlijks gepubliceerd onder de titel ‘Het Jaar Verslagen’. In dit onderzoek wordt sinds 1994 met regelmaat specifiek aandacht besteed aan transparantie over (diverse aspecten van) duurzaamheid, ook weer mede gericht op het identificeren en delen van *good practices*. Dit onderzoek mondde oorspronkelijk uit in op zichzelf staande publicaties. Sinds enige jaren wordt hiervoor jaarlijks een speciale editie van Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie (MAB) uitgegeven.⁸

Naast de hiervoor beschreven *benchmarks*, *awards* en onderzoeken zijn ook diverse

accountantsorganisaties en adviesbureaus actief op het gebied van onderzoek naar de praktijk van duurzaamheidsverslaggeving. Deze onderzoeken monden veelal uit in publicaties op de websites van de betrokken organisaties.

In de verschillende juryvergaderingen van de diverse *benchmarks* en *awards* is door de jaren heen veel gesproken over *good practices* in verslaggeving. Daarin vormden de kwaliteitscriteria die in hoofdstuk 2 zijn besproken een belangrijk onderdeel voor het identificeren van deze *good practices*. In het volgende hoofdstuk wordt een aantal bevindingen gedeeld die naar onze mening nog steeds relevant zijn voor de huidige opstellers van verslagen.

⁸ De jaarlijkse MAB specials worden in December gepubliceerd en zijn te vinden op www.mab-online.nl.

“Zie de ontwikkelingen als een positieve uitdaging, er komen steeds meer benchmarks waarin zowel de positieve als negatieve aspecten van een onderneming zichtbaar zijn en met elkaar vergeleken worden. Dit daagt de onderneming uit om steeds verder te verbeteren.”

Teresa Fogelberg, voorzitter Panel van Deskundigen
Transparantiebenchmark

4.

Belangrijke leerpunten

Wat zijn belangrijke leerpunten uit de vele jaren *awards* en *benchmarks* die nu nog steeds relevant zijn?

In de 30 jaar dat er juryrapporten zijn verschenen gerelateerd aan de jaarlijkse *benchmarks* en *awards* voor het beste duurzaamheidsverslag, is in de loop van de tijd een aantal leerpunten terug blijven komen. Deze leerpunten zijn daarmee relevant voor ondernemingen die nu starten met het ontwikkelen van een duurzaam-

heidsverslag. Ook uit jaarlijkse onderzoeken naar de kwaliteit van duurzaamheidsverslaggeving komen diverse aandachtspunten naar voren die opstellers, controllers, accountants, adviseurs, lezers en anderen kunnen helpen. De belangrijkste leerpunten betreffen de toelichtingen bij de bepaling van relevantie en materialiteit en bij de uitvoering en uitkomsten van de *stakeholder* dialoog, de volledigheid van onderwerpen en informatie, de beschrijving van de onderneming in de keten, de vergelijkbaarheid van informatie, het inzicht in de lange termijn waardecreatie, de geloofwaardigheid, de balans in de informatie, de begrijpelijkheid, de samenhang tussen thema's en de financiële impact.

Relevantie en materialiteit

De CSRD en ESRS schrijven ondernemingen voor om de dubbele materialiteitsanalyse uit te voeren. EFRAG heeft hiervoor ook een aanvullende handreiking⁹ ontwikkeld teneinde dit proces nog beter toe te lichten dan al in de ESRS is gedaan. De uitvoering van deze dubbele materialiteitsanalyse is een belangrijk proces, omdat de onderneming daarmee in kaart brengt welke onderwerpen relevant zijn voor de onderneming en daarom ook relevant zijn om over te rapporteren. De lezer krijgt op deze manier inzicht in hoe de keuze is gemaakt en voor de *assurance provider* van de duurzaamheidsinformatie vormt het een aanknopingspunt voor de beoordeling van de volledigheid van de relevante duurzaamheidsonderwerpen. Er is een wisselwerking tussen de strategie van de onderneming en de materialiteitsanalyse. De meest relevante onderwerpen uit de materialiteitsanalyse zijn de onderwerpen waarop een strategie wordt uitgewerkt. Dit zijn vervolgens ook de onderwerpen die het meest belangrijk zijn om over te rapporteren. Ook de *stakeholder* dialoog heeft een impact

op de uitkomsten van de materialiteitsanalyse, maar dit is een afzonderlijk proces. Bij uitvoering van de diverse *benchmarks* en *awards* werd zichtbaar dat veel ondernemingen weliswaar een materialiteitsmatrix in hun duurzaamheidsverslag opnemen, maar hierbij vaak geen of onvoldoende toelichting geven over het proces waarmee deze matrix concreet tot stand is gekomen, wat de invloed was vanuit de *stakeholder* dialoog en welke andere bronnen een rol hebben gespeeld bij het ontwerp van de *longlist* met onderwerpen en op welke manier de filtering heeft plaatsgevonden om tot de uiteindelijke *shortlist* van relevante onderwerpen te komen. Ondernemingen worstelen hier vaak mee. De ervaring leert ook dat de ondernemingen met een heldere materialiteitsanalyse voorafgaand aan de informatie over de materialiteitsanalyse eerst informatie geven over de ‘blauwdruk’ van de organisatie: het doel van de organisatie, de producten en diensten die worden geleverd, de bronnen waarvan de onderneming afhankelijk is, en een beschrijving van het dienstverlenings- of productieproces.

⁹ Zie de definitieve handreiking (guidance) gepubliceerd juni 2024 <https://www.efrag.org/News/Public-524/Finalization-of-Three-EFRAG-ESRS-IG-Documents-EFRAG-IG-1-to-3>

“Alle ondernemingen zijn door een ontwikkeltraject
gegaan, stel je daarvoor open.”

“Zorg dat je niet compliance-gericht bezig bent. Durf jezelf te
bevragen over wat relevant is voor jouw onderneming
in plaats van alleen te voldoen aan de eisen.”

Teresa Fogelberg, Voorzitter Panel van Deskundigen
Transparantiebenchmark

De combinatie van deze twee aspecten – het proces en de blauwdruk – draagt bij tot een beter inzicht in de onderbouwing van de keuze van de materiele onderwerpen.

Een derde aandachtspunt dat bij de beoordeling van de materialiteitsmatrix regelmatig opduikt, is dat – ondanks de verschillende posities in de materialiteitsmatrix (meer/minder materieel) – onderwerpen in het verslag zelf evenveel aandacht krijgen. Er wordt onvoldoende onderscheid gemaakt tussen de meest materiele onderwerpen, die vaak strategisch zijn en producten en diensten betreffen en de meer operationele onderwerpen. In de *good practices*-verslagen wordt dit onderscheid juist wel gemaakt en worden de meest relevante onderwerpen voorin het verslag gepositioneerd en wordt daarover ook de meeste informatie gegeven.

Stakeholderdialoog

Tijdens de juryvergaderingen werd met regelmaat besproken, dat uit de beoordeelde verslagen bleek dat ondernemingen de *stakeholderdialoog* en het materialiteitsproces soms zien als onderdelen van eenzelfde proces. De één beïnvloedt weliswaar de ander, maar het zijn wel twee afzonderlijke processen. De *stakeholderdialoog* van een organisatie vindt gedurende het gehele jaar plaats, op verschillende manieren en met een variëteit aan interne en externe *stakeholders*. Verslagen die hoog scoren in de *benchmarks* geven inzicht in de variatie in typen *stakeholders*, de wijze van communicatie en interactie, de onderwerpen die besproken worden en wat met de uitkomst daarvan wordt gedaan. De *stakeholderdialoog* is een belangrijke input voor het materialiteitsproces, maar niet de enige input.

“Door transparantie krijg je een betere inhoudelijke discussie over hoe zaken anders kunnen. De tijd laat zien dat er steeds meer randvoorwaarden komen aan mogelijke kansen. Het wordt duidelijk dat als je je niet open stelt je pas echt een probleem hebt. De volgende generaties roepen ondernemingen ter verantwoording. “Wij wisten het niet” is geen aanvaardbaar antwoord. Door transparantie ontstaat een dialoog en wordt de sfeer van verwijten een inhoudelijke discussie. Daardoor ontstaat ook meer vertrouwen tussen *stakeholders* en de onderneming.”

Monika Milz voorzitter jury Kristal

Volledigheid

De informatievereisten in de ESRS zijn gedetailleerd en de vraag is steeds hoeveel informatie voldoende is. De juryleden identificeren het dilemma van relevantie versus volledigheid al vele jaren en hebben daarbij vooral ook gekeken naar de balans tussen relevantie en volledigheid. Wil duurzaamheidsinformatie zijn informatie-waarde behouden, dan moet het beknopt en *to-the-point* zijn. Er zijn verslagen gepubliceerd die heel volledig zijn, maar waarbij de informatiewaarde van het verslag als geheel vermindert door het gebrek aan onderscheid tussen zeer relevante informatie en minder relevante informatie: de *take-a-lot-approach*. Verslagen waarin *top-down* wordt gerapporteerd over het onderwerp, de doelstelling, de acties en prestaties (een stramien) resulteerden in een meer compacte rapportage. Daarnaast bleek ook dat een adequate beschrijving van het waardecreatiemodel van de onderneming helpt bij het realiseren van focus bij de bepaling van de meest relevante onderwerpen.

De vraag: “Hoeveel is genoeg?”, geldt ook voor de *key performance* indicatoren. Het adagium *less is more* blijkt uiterst moeilijk toe te passen. Als de onderneming het – gegeven de brede groep *stakeholders* – moeilijk vindt de keuze te maken, dan kan aanvullend altijd nog extra informatie worden gegeven via vormen van *core and more* verslaggeving. Het principe van *core and more* is gelanceerd door Accountancy Europe en is een model waarbij echte *key*-informatie in het verslag wordt opgenomen (*core*) en voor nadere detaillering of overige informatie (*more*) wordt verwezen naar bijvoorbeeld de *website* van de onderneming of naar een aanvullend afzonderlijk verslag. De core informatie moet dan wel aan alle vereisten van de CSRD voldoen. Kijk daarom ook steeds naar het doel van het informatie-element zoals dat beschreven staat in de ESRS. De afweging tussen relevantie en volledigheid blijkt ook nu bij de implementatie van de vereisten uit de CSRD en ESRS voor veel ondernemingen (en *auditors*) nog een flinke uitdaging.

“De ervaring van de awards heeft geleerd dat het lastig is om verslaggeving van een kwaliteitsprijs te voorzien. Waar gaat het echt om? Maatschappelijke thema’s veranderen en de criteria worden steeds omvangrijker. Er moet dan voor gewaakt worden dat transparantie niet doorschiet en het juist door de veelheid aan regels een blokkade gaat vormen om te kunnen ondernemen.”

Monika Milz voorzitter jury Kristal

Keten

In de CSRD en de ESRS wordt van ondernemingen gevraagd om transparant te zijn over de keten waarin de onderneming actief is en welke impact de onderneming op haar keten heeft. Dit kan voor ondernemingen een complex vraagstuk zijn. Het is niet in alle gevallen eenvoudig om een goed overzicht van de totale keten te verkrijgen. Daarnaast is het van belang om vast te stellen tot hoever in de keten de invloed van de onderneming reikt en welke acties andere ondernemingen in de keten hebben ondernomen.

Veel ondernemers die al langer bezig zijn met het rapporteren over duurzaamheid geven al inzicht van de onderneming in haar keten, vooral waar het de milieu impact en dan met name de broeikasgasemissies betreft. Deze ondernemingen maken zichtbaar wat de opbouw is van de CO₂ emissies in de keten en waar de grootste CO₂ impact ligt. Andere ondernemingen kunnen hiervan leren en zich laten inspireren door de daarbij gebruikte methoden.

Vergelijkbaarheid

Vergelijkbaarheid stimuleren was een belangrijk motief om de CSRD en nadere vereisten in de ESRS door te voeren. Vergelijkbaarheid is bij duurzaamheidsinformatie erg belangrijk, omdat het bij duurzaamheidsinformatie – naast de absolute uitkomsten – vooral ook over trends gaat. Het gaat erom dat *stakeholders* in staat zijn zich een beeld te vormen over de impacts, kansen en risico's en de geboekte vooruitgang of achteruitgang. Zijn de prestaties van de onderneming in de loop der jaren te beoordelen? Is vergelijking van de duurzaamheidsprestaties met andere ondernemingen mogelijk?

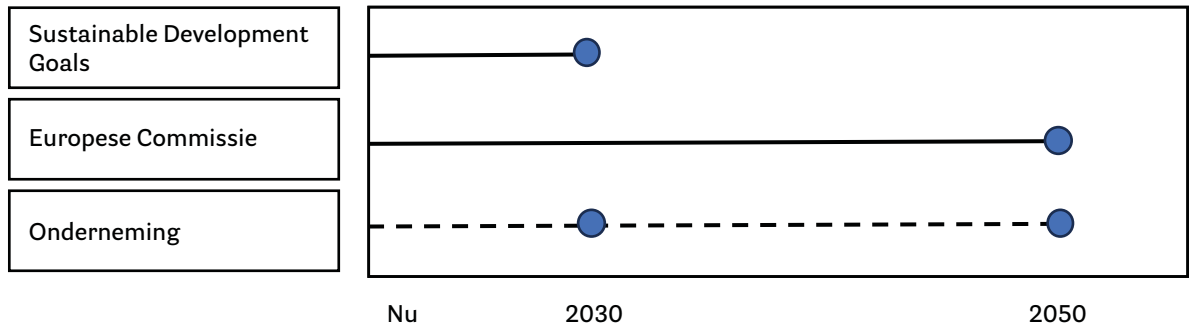
Ervaringen uit de *benchmarks* en *awards* laten zien dat goede verslagen een heldere toelichting geven bij de prestatie-indicatoren: inzicht in de methoden van meten en schatten, inzicht in de reikwijdte in de waardeketen en inzicht in welk deel is gemeten is en welk deel is geschat. Ook hebben de beoordelaars en juryleden waargenomen dat meetmethoden steeds verder verbeteren. De hoger gewaardeerde verslagen geven daarbij ook inzicht in de wijzigingen in de methoden van meten of schatten.

Als het gaat om vergelijkbaarheid, lette de jury ook op de vergelijking tussen prestaties en doelstellingen en of deze doelstellingen consistent worden toegepast en daar waar sprake is van aanpassingen ten opzichte van voorgaande jaren, deze aanpassingen goed worden toegelicht. Ten slotte geeft ook het inzicht in de effectiviteit van ingevoerde acties de lezer van het verslag een handvat voor de uitvoering van een goede vergelijking. Daarom zien we in de als beter beoordeelde verslagen dat prestaties van de onderneming niet alleen worden geanalyseerd ten opzichte van de doelstellingen, maar ook ten opzichte van de acties waaruit de verbeterde prestaties voortkomen.

Lange termijn

Bij de beoordeling van duurzaamheidsverslagen is door de jury expliciet gelet op de vraag of de onderneming informatie geeft over de stip aan de horizon; wat is het doel dat de onderneming nastreeft en hoe ziet het tijdpad naar realisatie eruit?

De stip aan de horizon

Heeft de onderneming haar doelen gesteld op 2050, omdat dat het jaar is waarin de Europese Commissie een duurzame economie wil hebben gerealiseerd? Stelt de onderneming haar doelen op 2030, omdat dit het jaar dat in de Sustainable Development Goals is opgenomen? Heeft de onderneming zelf andere einddata vastgelegd?

Goede verslagen laten doelstellingen zien op de korte termijn, middellange termijn en lange termijn. Dit wordt vaak vormgegeven in een overkoepelend overzicht waarin de doelstellingen waar mogelijk ook aan de Sustainable Development Goals zijn

gekoppeld en waarin de kernindicatoren een goed inzicht geven in de ontwikkeling in de tijd. Dit betekent soms ook dat er voor de middellange en lange termijn andere indicatoren gebruikt worden dan voor de korte termijn. Een middellange indicator kan bijvoorbeeld gericht zijn op *efficiency* (bijvoorbeeld materiaalgebruik of energieverbruik), terwijl een lange termijn indicator gericht kan zijn op de mate van circulariteit van een proces of een volledig CO₂ neutraal energie-proces. De beoordelingen in het kader van de *benchmarks* en de *awards* leren dat ondernemingen weliswaar informatie opnemen over de strategie en het daaruit voortvloeiende beleid, maar dat de kwantita-

“Transparantie zorgt voor een discussie over hoe zaken anders kunnen en dit leidt tot een betere samenhang van problemen en mogelijke oplossingen. Het draagt bij aan innovaties voor maatschappelijke uitdagingen die in het verleden onoplosbaar leken.”

Monika Milz voorzitter jury Kristal

“Door transparantie is er ook veel veranderd in de bedrijfsvoering. Ondernemingen zijn zich steeds meer bewust van hun kwetsbaarheid. Ondernemingen duiken dieper in hun bedrijfsvoering en gaan anders naar aspecten van hun bedrijfsvoering kijken dan in het verleden. Dit zorgt er ook voor dat bestuurders zich beter voelen. Zij zijn tenslotte ook mens.”

Monika Milz voorzitter jury Kristal

tieve informatie redelijk operationeel is. Er wordt weinig inzicht gegeven in de ontwikkeling van duurzame innovaties, veranderingen in het bedrijfsmodel, en nieuwe producten en diensten. De als goed beoordeelde verslagen geven hier wel inzicht in, bijvoorbeeld via het percentage van uitgaven dat besteed is aan circulaire innovaties of het percentage van de omzet dat bestaat uit circulaire omzet. De EU Taxonomy¹⁰ zou in de toekomst dit inzicht ook kunnen geven, maar tot op heden zijn veel activiteiten hierin nog niet omschreven. Koplopers nemen daarom op dit gebied zelf het voortouw.

Geloofwaardigheid en inbedding van duurzaamheid

De jury heeft ook steeds gekeken naar de informatie over de mate waarin duurzaamheid is ingebed in de diverse facetten van ondernemen en in de

onderneming. Het gaat dan om informatie waarmee een beeld wordt gegeven over de inbedding van duurzaamheidsvraagstukken in de strategie, de *governance*structuur: het risico- en kansenmanagement, de remuneratie en de prestaties van de onderneming. Is duurzaamheid een geïntegreerd onderdeel daarvan? Als een vorm van bewijs van de inbedding in de *governance*structuur heeft de jury daarbij ook gekeken naar de onderwerpen die op de agenda staan van de vergaderingen van de raad van commissarissen. Door de jaren heen heeft de jury gezien dat hier sprake is van positieve ontwikkelingen, maar ook dat juist dit een onderdeel is waar duurzaamheidsinformatie sterk kan verbeteren. Tenslotte hecht de jury waarde aan de uitspraak omtrent de betrouwbaarheid van het duurzaamheidsverslag door een externe auditor, zoals bijvoorbeeld de accountant: *assurance*. In de CSRD is *assurance* door een externe auditor inmiddels verplicht gesteld.

¹⁰ De EU Taxonomie is een systeem waarin is uitgewerkt welke criteria moeten worden gebruikt voor het identificeren wat duurzaam is (duurzame economische activiteiten). Ondernemingen moeten deze koppelen aan operationele- en investeringsuitgaven en omzet en investeerders aan hun investeringsportfolio.

Balans

Voor de jury was de balans in het duurzaamheidsverslag een belangrijk punt van aandacht. De balans in het verslag tussen informatie over positieve en negatieve resultaten is een belangrijke indicatie voor de geloofwaardigheid van het verslag. Ondernemingen die transparant zijn over wat er goed gaat, maar daarnaast ook aangeven dat ondanks de inspanningen er toch een zaken minder goed gaan, kregen van de jury extra punten. Er zijn altijd oorzaken waardoor plannen niet of niet geheel uitkomen. Daarnaast kunnen ondernemingen niet tegemoetkomen aan alle wensen en verwachtingen van al hun belanghebbenden, mede doordat deze kunnen conflicteren. Ook vond de jury dat het opnemen van *stakeholder*kritiek aantoont dat de onderneming openheid en transparantie nastreeft. Verder wordt in het kader van balans in de rapportage informatie over dilemma's waarmee de onderneming te maken krijgt als *good practice* gezien.

Begrijpelijkheid

De informatie in het verslag moet begrijpelijk zijn voor de lezer om onjuiste interpretaties te voorkomen. De gemiddelde *stakeholder* moet het verslag zonder al te veel moeite kunnen lezen en in staat zijn de voor hem of haar relevante informatie eruit te halen.

De hoger scorende verslagen hebben een systematische rubricering van onderwerpen. Zij zijn *top-down* opgebouwd met korte samenvattende overzichten zoals een waardecreatie-overzicht; een grafische weergave van het bedrijfsmodel in het eerste deel van het verslag. Ook de *lay-out* van het verslag kan volgens de jury flink bijdragen aan de begrijpelijkheid, zoals een balans in de verschillende grafische weergaven, tabellen en teksten. Verduidelijken zij de toelichtingen bij de duurzaamheidsactiviteiten van de onderneming? Zijn de tabellen en grafieken begrijpelijk en voldoende toegelicht? Wordt overmatig gebruik gemaakt van vakjargon?

“Durf te kiezen bij de inrichting van je eigen roadmap naar duurzame waardecreatie. Maar zorg er vervolgens wel voor dat voor de meest relevante onderwerpen er voldoende middelen worden ingezet om dit te realiseren. Daarbij denk ik ook aan het voldoende investeren in betrouwbare informatie om de voortgang goed te kunnen monitoren en rapporteren.”

Nancy Kamp-Roelands, voorzitter panel van deskundigen
Transparantiebenchmark

Samenhang en coherent geheel

Het gaat bij duurzaamheidsverslaggeving uiteindelijk om het beeld als geheel dat in het verslag wordt gegeven ten aanzien van de duurzaamheidsprestaties van de onderneming; het overzicht van het geheel en de samenhang tussen de te onderscheiden elementen. Daarom was het voor de jury altijd belangrijk dat er een duidelijke relatie wordt gelegd tussen de strategie, het beleid, de inbedding van het beleid, de vertaling naar doelen en de behaalde prestaties. De structuur van het verslag moet logisch opgebouwd zijn met een duidelijke inhoudsopgave en hoofdstukindeling. Dit kan worden bereikt door een goede schematische weergave of tabel waarin de samenhang in sleutelwoorden wordt getoond. Het is aan te bevelen om in de daarop aansluitende uitwerking van het vervolg van het verslag

te werken met dezelfde sleutelwoorden, in dezelfde volgorde en met dezelfde kleurstelling en symbolen en met dezelfde (gekwantificeerde) doelstellingen.

Financiële impact

De financiële impact van duurzaamheid bleef lange tijd wat onderbelicht in de verslagen die door de jury zijn beoordeeld. De financiële impact van duurzaamheidsaspecten kan zowel positief als negatief zijn. In de als goed beoordeelde verslagen wordt zichtbaar gemaakt welke bedragen de onderneming investeert in duurzaamheid, welke omzet gekoppeld is aan meer duurzame producten. Daarbij gaat het niet alleen om milieu zoals energie-*efficiency* of circulariteit, maar ook om sociale aspecten zoals leefbaar loon of investeringen in opleiding en ontwikkeling voor werknemers.

“We moeten weg van de focus op uitsluitend financiële prestaties. Duurzaamheid is ook geen randvoorwaarde voor ondernemen, maar zit volledig verweven in het ondernemen. Door consequent de informatie te verbreden naar economische, milieu en sociale aspecten ontstaat een beter beeld voor zowel interne als externe besluitvorming.”

Nancy-Kamp-Roelands, voorzitter panel van deskundigen
Transparantiebenchmark

5.

Ter afsluiting

Wie de CSRD en de bijbehorende ESRS bestudeert, zal zien dat de Europese Commissie en EFRAG lessen hebben getrokken uit het verleden. De hiervoor gepresenteerde uitkomsten van de beoordelingen van de diverse jury's van *benchmarks* en *awards* zijn verwerkt in de richtlijn en in de verslaggevingsvoorschriften.

Door de kwaliteit van de duurzaamheidsinformatie te verbeteren, stijgt niet alleen de informatiewaarde daarvan, maar ontstaan er ook betere interne sturingsmogelijkheden voor de ondernemingsleiding, die vervolgens kunnen leiden tot betere maatschappelijke prestaties van de onderneming. Door continu actief te werken aan kwaliteitsverbetering van de verslaggeving kan het bedrijfsleven ervoor zorgen dat men zelf het initiatief in handen blijft houden.

Transparant over duurzaamheid is de onderneming niet alleen omdat externe stakeholders daarnaar vragen. Het duurzaamheidsverslag is ook onderdeel van de eigen plan-do-check-act cyclus. Een instrument voor de onderneming om haar eigen prestaties te verbeteren.

Dick de Waard – Hoogleraar Auditing Rijksuniversiteit Groningen

Bronvermelding

Geraadpleegde websites:

www.ec.europa.eu

www.efrag.org

www.mab-online.nl

www.rvo.nl

www.duurzaam-ondernemen.nl

www.accaglobal.com

Geïnterviewde/geraadpleegde personen:

- Teresa Fogelberg, voorzitter Panel van deskundigen Transparantiebenchmark 2016-2022
- Monika Milz, voorzitter Kristal 2013/2015-2023
- Nancy Kamp-Roelands, voorzitter Panel van deskundigen Transparantiebenchmark 2008-2016, ACC Award 1995-2008, ESRA Award 1998-2007, EFRAG Corporate Reporting Lab 2018-2021
- Dick de Waard, hoogleraar Auditing Rijksuniversiteit Groningen – lid van het beoordelingsteam Transparantiebenchmark 2013 – 2022.

Overige verwijzingen:

www.integratedreporting.ifrs.org/

<https://examples.integratedreporting.ifrs.org/featured-practices/>

www.globalreporting.org

www.oecd.org/corporate/mne/

ESRA juryrapport 2002: www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/eu02_jud.pdf

ESRA juryrapport 2003: www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/eu03_jud.pdf

ESRA juryrapport 2004: www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/eu04_jud.pdf

ESRA juryrapport 2005: www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/eu05_jud.pdf

Transparantiebenchmark www.rvo.nl/onderwerpen/mvo/kristalprijs-en-de-transparantiebenchmark/over

EFRAG Corporate Reporting Lab
www.efrag.org/News/Project-533/Insights-on-Reporting-the-Business-Model-Sustainability-Risks-and-Opportunities-

EFRAG Corporate Reporting Lab
www.efrag.org/lab1

MAB-artikel: www.mab-online.nl/article/113263/

MAB-artikel: www.mab-online.nl/article/94532/

MAB-artikel: www.mab-online.nl/article/74218

www.efrag.org/News/Public-524/Finalization-of-Three-EFRAG-ESRS-IG-Documents-EFRAG-IG-1-to-3

De redactie

Nancy Kamp-Roelands is hoogleraar niet-financiële informatie, integrale verslaggeving en *assurance* aan de Rijksuniversiteit Groningen. Zij is betrokken bij diverse opleidingen die de University of Groningen Business School verzorgt op het gebied van duurzaamheid. Daarnaast verricht zij onderzoek naar de kwaliteit van duurzaamheidsverslaggeving en *assurance*. Zij behoorde internationaal bij de pioniers op dit vakgebied en is tussen 1995 en 2021 betrokken geweest bij de ontwikkeling van vele (inter)nationale raamwerken op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving en *assurance*, waaronder UNCTAD-ISAR, IIRC, A4S, GRI, IFAC, IAASB, EFRAG, Accountancy Europe, NBA en de RJ. Nancy is bijna 20 jaar werkzaam geweest voor EY op het gebied van duurzaamheid en de verslaggeving daarover.

Dick de Waard is vanaf 1977 tot 2013 werkzaam geweest bij EY Accountants. Hij is één van de oprichters van de service line EY Climate Change & Sustainability Services. Hij heeft sindsdien *assurance*- en advieswerkzaamheden verricht op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving voor een groot aantal (multi)nationale ondernemingen. Al sinds 1992 is Dick betrokken bij het accountancy-onderwijs van de Rijksuniversiteit Groningen. Zijn promotieonderzoek richtte zich op het snijvlak van corporate governance en duurzaamheidsvraagstukken. Hij verzorgt als emeritus hoogleraar namens de University of Groningen Business School tal van cursussen op het gebied van duurzaamheid(sverslaggeving) en sinds 2021 ondernemingen en accountants bij de daadwerkelijke toepassing van de CSRD.

Adrianca Mens is sinds 2007 werkzaam bij BDO. Zij is Partner in de Audit & Assurance praktijk en binnen BDO één van de kartrekkers van BDO Sustainability. Zij verricht sinds een aantal jaren assurance- en advieswerkzaamheden op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving voor grote ondernemingen. Adrianca is sinds 2021 betrokken bij het accountancy-onderwijs van de Rijksuniversiteit Groningen. In haar rol als docent *auditing* verzorgt zij voor de studenten colleges op het gebied van *assurance* bij duurzaamheidsverslaggeving. Tevens is zij actief voor de University of Groningen Business School cursussen op het gebied van duurzaamheid(sverslaggeving).

Jurgen Wagenaar is Senior Manager bij KPMG Accountants. Hij verricht daar audits en voert *assurance*- en advieswerkzaamheden uit op het gebied van duurzaamheidsverslaggeving voor (inter) nationale ondernemingen en organisaties in het publieke domein. Daarnaast is Jurgen als universitair docent verbonden aan de vakgroep Accounting en Auditing van de Rijksuniversiteit Groningen. Hier verzorgt hij samen met anderen de vakken Accounting Information Systems in de bachelor, master en executive master van de accountantsopleiding en is hij een van de docenten in de ESG Reporting & Assurance opleiding.

Arjan Bouwmeester is sinds 2013 werkzaam bij Deloitte en is momenteel medeverantwoordelijk voor het ESG Reporting & Assurance team binnen de service line Audit & Assurance. Sinds 2022 is hij verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen als vooral docent ESG Reporting & Assurance actief voor de University of Groningen Business School. Daarnaast is Arjan lid van de werkgroep ESG Assurance van de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants.

Klaas Zwaagman heeft een achtergrond in de accountancy en is sinds 2007 als consultant aan KPMG verbonden. Daarnaast heeft hij sinds 2008 een parttime dienstbetrekking als docent internal control aan de Rijksuniversiteit Groningen waar hij – als lid van de vakgroep Accounting en Auditing – college geeft aan (toekomstig) accountants en controllers. Vanuit KPMG is hij nauw betrokken bij het verzorgen van trainingen en workshops op het gebied van (onder andere) de CSRD. Ook ondersteunt hij verschillende organisaties bij de toepassing van de CSRD.

university of
 groningen

BUSINESS SCHOOL

**University of Groningen Business School:
 Connecting for impact**

Binnen haar opleidingenportfolio biedt UGBS verschillende masters, korte programma's en incompany oplossingen op het gebied van sustainability. Deze programma's haken in op de verschuiving van de nadruk op financiële prestaties naar duurzaamheidsprestaties van een bedrijf of organisatie.

De UGBS opleidingen dagen u uit om vooruit te denken, het beste uit uzelf te halen en blijvend impact te maken.

www.rug.nl/ugbs

University of Groningen Business School
 Nettelbosje 2
 9747 AE Groningen
 T: (+31) 050 36 37 000
 E: ugbs@rug.nl

©2024 University of Groningen Business School